

मराठी भाषेसंदर्भात प्रमाणलेखन,
वर्णमाला इत्यादी बाबीवर पुनर्विचार
करण्यासाठी “मराठी प्रमाणलेखन
निश्चितीकरण समिती” स्थापन
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
मराठी भाषा विभाग
शासन निर्णय क्रमांक- कपासू-२०२०/प्र.क्र.५६/भाषा-२

८ वा मजला, नवीन प्रशासकीय इमारत,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.,
दिनांक : २९ सप्टेंबर, २०२१

वाचा :

१. सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक-मभावा-२००४/प्र.क.२५/२००४/२० ब, दि.६ नोव्हेंबर, २००९.

प्रस्तावना :-

सर्व शासकीय कार्यालये, निमशासकीय कार्यालये, शैक्षणिक संस्था, विद्यापिठे, मंडळे, महामंडळे, प्राधिकरणे, मराठी पाठ्यपुस्तके इत्यादीमध्ये ज्या ज्या ठिकाणी मराठी भाषेचा वापर हस्तलेखन, टंकलेखन, मुद्रण इत्यादी स्वरूपात केला जातो, त्या ठिकाणी कशाप्रकारे देवनागरी लिपीतील प्रमाणीकृत मराठी वर्णमाला, अक्षरमाला व अंक वापरावेत याबाबत सामान्य प्रशासन विभाग शासन निर्णय दि. ६.११.२००९ अन्वये निर्णय घेण्यात आलेला आहे. विद्यमान नियम सोपे करण्याबाबत तसेच नियमांत बदल करण्याबाबत सन २०१९-२० च्या अर्थसंकल्पिय अधिवेशनात विभागास कपात सूचना प्राप्त झाली आहे. तसेच मराठी भाषेच्या वर्णमालेतील एकूण वर्ण, व्यंजने, स्वर, स्वरादी यांची संख्या, तत्सम व तत्भव शब्दांबाबतचे नियम इत्यादीमध्ये काही सुधारणा, बदल करणे आवश्यक असल्याचे मत काही शिक्षक, लेखक यांनी शासनाकडे व्यक्त केले आहे. त्यानुषंगाने सदर शासन निर्णयातील बाबीसंदर्भात पुनर्विचार करण्यासाठी तसेच देवनागरी लिपीच्या अभ्यासाला व संशोधनाला चालना देण्यासाठी उपाययोजना सूचविण्यासाठी समिती गठित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

शासन निर्णय सामान्य प्रशासन विभाग दि. ०६.११.२००९ मध्ये नमूद केलेल्या देवनागरी लिपीतील प्रमाणीकृत मराठी वर्णमाला व अक्षरमाला यामध्ये सुधारणा करण्याच्या आवश्यकतेबाबत पुनर्विचार

करण्यासाठी, प्रमाणलेखन निश्चितीकरणासाठी आणि देवनागरी लिपीच्या अभ्यासाला व संशोधनाला चालना देण्यासाठी उपाययोजना सूचविण्यासाठी खालीलप्रमाणे समिती स्थापन करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	सदस्याचे नांव	पदनाम
१	प्रधान सचिव, मराठी भाषा विभाग, मंत्रालय, मुंबई	अध्यक्ष
२	सहसचिव, मराठी भाषा विभाग, मंत्रालय, मुंबई	सदस्य
३	सहसचिव, (विद्यार्थी विकास) शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय	सदस्य
४	डॉ. अनघा मांडवकर, मराठी भाषा अभ्यासक	सदस्य
५	डॉ. रेणुका ओझरकर, मराठी भाषा अभ्यासक	सदस्य
६	श्रीमती लिला गोविलकर, मराठी भाषा अभ्यासक	सदस्य
७	श्री. बाळासाहेब शिंदे, मराठी भाषा अभ्यासक	सदस्य
८	श्री.माधव राजगुरु, मराठी भाषा अभ्यासक	सदस्य
९	श्रीमती सविता वायळ, विशेषाधिकारी, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, बालभारती, पुणे	सदस्य
१०	संचालक, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे	सदस्य
११	अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, सदस्य सचिव	सदस्य सचिव

२. मराठी प्रमाणलेखन निश्चितीकरण समितीची कार्यकक्षा पुढीलप्रमाणे राहील:-

- अ. शासन निर्णय सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक - मभावा-२००४/प्र.क्र.२५/२००४/२०ब, दि. ०६ नोव्हेंबर, २००९ चा अभ्यास करून त्यामध्ये काही बदल, सुधारणा करणे आवश्यक आहे का हे ठरविणे.
- आ. तत्सम व तद्भव शब्दांबाबत नियम सुधारीत करण्याची आवश्यकता आहे का ते तपासणे वर्णमालेतील वर्णांची संख्या निश्चित करणे.
- इ. वर्णमालेतील एकूण वर्ण, स्वर, स्वरादी, व्यंजने, विशेष संयुक्त व्यंजने यांची संख्या, प्रकार, उच्चारस्थाने निश्चित करून प्रमाणित वर्णमाला तयार करणे.

- ई. “क्ष” आणि “झ” अशा अक्षरांना कठोर आणि मृदू यापैकी कोणत्या गटात टाकावे ते निश्चित करणे.
उ. देवनागरी लिपीच्या अभ्यासाला व संशोधनाला चालना देण्यासाठी उपाययोजना सूचविणे

३. समितीने उपरोक्त मुद्यांबाबत विचारविनिमय करून त्यांच्या शिफारशींसह प्रस्तावित मराठी प्रमाणलेखन निश्चितीकरणाबाबतचा मसुदा तयार करून समितीच्या अहवालासह ३ महिन्यांत शासनास सादर करावा.

४. समितीचे अध्यक्ष व सदस्य यांना वित्त विभागाच्या प्रचलित शासन निर्णयानुसार प्रवास भत्ता, दैनिक भत्ता तसेच बैठक भत्ता अनुज्ञेय राहिल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२१०९२९१६४४५४५४३३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(मिलिंद गवादे)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा.राज्यपाल यांचे सचिव.
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मुख्यमंत्री सचिवालय, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) सर्व मा.मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा.मुख्य सचिव/सर्वअपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव सर्व मंत्रालयीन विभाग.
- ५) मा.मंत्री/मा.राज्यमंत्री, मराठी भाषा यांचे विशेष कार्य अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१ (लेखापरिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई, नागपूर.
- ७) महालेखापाल, महाराष्ट्र-२ (लेखापरिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई, नागपूर.
- ८) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
- ९) सर्व समिती सदस्य
- १०) भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- ११) संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था, एलफिन्स्टन तांत्रिक महाविद्यालय, धोबीतलाव, मुंबई.
- १२) सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, प्रभादेवी, मुंबई.
- १३) सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, प्रभादेवी, मुंबई.
- १४) सर्व कार्यासने, मराठी भाषा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १५) संग्रहार्थ.